

SALA
DE
LECTURA

Luceafărul

Săptămânal de literatură. Nr. 4 (257), serie nouă. Miercuri 31 ianuarie 1996. Preț: 600 lei

SPOVEDANIA UNUI EUROPEAN

max blecher - nostalgia de a exista

9966

Sub presiunea presei

ACADEMIA TRAHANACHE

de SILVIU BĂDAN

In lumea asta mare, vai, toate au asemănare! Autocrația cu democrația, friptura cu răbdările prăjite, poezia cu proza, guvernul cu opoziția, Pepsi cu Cola, șahul cu tablele, Vlădoiu cu Toshiro Mifune, Adrian Năstase cu Ilie Năstase, untul cu margarina, „România Literară” cu „Literatorul”, „Adevărul” cu „Pravda”, p.f.l.-ul cu mahonul, menta cu izma creastă, Gregorio Rizo cu ciuboșica cucului, „Star-food” cu „Star-Trek”, Palatul Elisabeta cu Palatul Cotroceni, satira cu umorul, umorul cu umorile, umorile cu tumorile, eflorescențele cu excrescențele, scriitorul cu penibilul, hazul de necaz cu hazul de curcă beată, **Academia Cațavencu** (trustul Expres) cu **Academia Trahanache** (pagina 2 din *Vocea României*, nr.648/20 ian. 1994). Mă credeți sau nu, pe ditamai pagina de ziar sunt expuse, ca într-o gazetă de perete a unei școli corecționale, vreo zece fotografii trucate „ironic” și explicațiile de rigoare, conform cărora Emil Constantinescu e un fel de Gyuri Pascu la gimnastica de-nviorare („Sportu” și „aerobicu”/ Întărește fizicu!“), Ion Cristoiu e nițel gay, Adrian Severin – un ceașist mărturisit, Petre Roman – un actor grăbit, Sorin Roșca-Stănescu – mai mult decât un fost informator, Laszlo Tokes – un cioban („pastor”), Funar – vrednic halitor de „unguri pe pâine”, Ciumara – un bețiv notoriu, iar distinsul profesor N. Manolescu un afemeiat care agață fete tinere pe la recepții („Becher, becher, dar la nevoie... PAC!“).

Nu știu cât se vor fi amuzați cei câțiva cititori ai cotidianului guvernamental de aceste poante penibile și, cele mai multe, ininteligibile, tot așa cum nu știu de ce puțini lectori, recrutați dintre pensionarii nostalgici și cu pensii mici, nu s-au revoltat citind articolul vehement intitulat **Venit tănuț, ajutor necuvenit** (pag. 3), în care se relatează cum o cetățeană a solicitat ajutor pentru familia dănei compusă din cinci persoane. Ei bine, organele au depistat faptul abominabil că veniturile familiei depășeau astronomica sumă de 169.000 lei!!! În consecință, a fost demascată și expusă, prin intermediul gazetei, oprobriului public. Unde mai pui că amărății mai primiseră și ajutoare ocazionale din partea Crucii Roșii? După ce că aveau un venit de peste 34.000 lei pe cap de persoană supusă tranziției, s-ar fi pretat și la fondurile guvernului! Rușine, tovarăși!

Editori:

■ Uniunea Scriitorilor din România

■ Fundația Lucașfăruș

Cu sprijinul Fundației Soros

pentru o Societate Deschisă

Redacția: Laurențiu Ulici (*director*), Marius Tupan (*redactor șef*), Ioan Es. Pop (*secretar general de redacție*), Alexandru Spânu (*redactor*), Victoria Popazu (*dactilografă colaboratoare*), Ion Cucu (*fotoreporter*)

Redacția și administrația:

Calea Victoriei nr. 133, București, sector 1, telefon 659.67.60.

Cont: Agenția Credit Bank, sector 2, nr. 40.10.11.50.16 (lei) și 40.20.11.50.12.16 (valută)

Tehnoredactare computerizată:

INFOGIP

Marius Predescu

Tipar: INTERGRAPH

Abonamentele se pot face la toate oficiile poștale din țară. Revista noastră este înscrisă în **Catalogul publicațiilor** la poziția 2048.

FUGA

de NICOLAE PRELIPCEANU

Pe zi ce trece, viața pare tot mai complicată. Știu cum ar trebui să procedez ca să o simplific: să mă retrag dracului undeva, eventual în orașelul adolescenței mele, și să citesc. E drept, mi-e greu să-mi închipui din ce aș trăi. Totuși, după ce faci experiențele unei vieți în contact zilnic cu zeci de oameni, parcă începi să te sature de ipocrizia ori grosolană ori prostia, suficiența, opacitatea lor. Începi să te sature văzându-te în ei pe tine și ajungi la înțeleapta concluzie că, singur, fără oglinzile acestea vii, instabile, ci doar cu cele ideale și eterne din cărți, ai putea să dobândești chiar despre tine o idee mai bună. Să-ți ameliorezi – în propriii tăi ochi, firește – imaginea și astfel să o ameliorezi și pe aceea a lumii în ochii tăi. Că altcineva te-ar vedea cu alți ochi, că nu la fel cum îți aparți ție ai apare vecinilor, asta e altceva, din moment ce ai redus contactele, cel puțin ca importanță, dacă nu și ca număr, căci e inevitabil să vezi oameni: cumperi o pâine, te duci la biserică. Se înțelege, cred, că vina semenilor noștri nu e alta decât a fi cu

chipul și asemănarea noastră, mai decât a lui Dumnezeu, a fi noi înșine și semnala cât de puțin suntem, prin simplă prezență, fie și mută, fie și nu neapăra viața” noastră.

Am pierdut de mult speranța – dacă fi avut-o vreodată – a singurătăților at. Așa ceva se potrivește și e posibil nu pentru bogăția. Noi, ceilalți, ne pu asigura o singurătate sigură plonjând lumea – totuși, imaginară, oricât de rea ar vrea ele să fie – a cărților. Nu a c scrise de noi înșine, deși nici asta nu interzice, cât a celor scrise de alții, nevă direct, în care până la urmă ne recunoaște cu – poate – mai multă plă decât o făceam în vânzoleala unei vieți sens, cu nenumărate contacte inutile pe altceva decât pentru propriul ne sentiment de autodesconsiderare. Cur cred că sunt un individ-exemplu, dar unul cu totul ieșit din comun, mi-e greu spun dacă la fel gândesc mulți alții. Și că nu sunt singur nici în gândul ac Chiar să nu poți fugi?

acolade

STALINIȘTI ȘI MERCENARI

de MARIUS TUPAN

Până și Silviu Brucan, a cărui biografie roșie nu mai poate fi pusă la îndoială, trezit în ultima fază, declară clar și răspicat: cu un asemenea guvern nu se mai poate; a compromis tot ce-a atins! Până și Dan Marțian, protagonist în perioada predecembriștă, are crize de revoltă, văzând cum se prăbușesc o cultură, o economie, o societate. Oameni din toate sferele de influență, personalități de prestigiu predică în pustiu, în vreme ce colonii de viruși, paraziți de profesie, insensibili la orice semn, își continuă netulburată opera (singura lor creație!) de demolare națională. Cultura e domeniul în care n-au mamă, n-au tată, dar nici vreo strângere de inimă. Ultima ispravă a guvernanților se răsfrânge acum, prin mercenarii de la **Rodipet**, asupra difuzării revistelor literare. Comunicate verbale și scrise scot în evidență cinismul și incultura acestora, convinși că menirea lor e să servească stăpânii, nu emanciparea acestei națiuni, batjocorită de sumanele roșii. Nu mai vorbim de limba în care au învățat să debiteze tot felul de ineptii. Șerban Rădulescu, directorul general al pomenitei instituții, făcea o precizare pe cât de tranșantă, pe atât de nocivă: pe mine nu mă interesează ce scrie în revistele dumneavoastră ci numai dacă ele se vând! Completa apoi, să știe toată lumea că are spatele asigurat: în zadar veți protesta, eu oricum am anunțat guvernul de deciziile luate!

Prin urmare, domnul director general e acoperit, dacă nu cumva chiar de-acolo, de la guvern, a primit indicații prețioase, să se comporte ca o precepuță de Ferentari, care nu o interesează dacă vinde grenade sau ouă, importante sunt doar paralele căpătate! Prea vor și scriitorii aștia să întrețină flacăra vie a spiritualității române, când nomenclaturistii au afacerile pe rol, prea-s incozomi, dezvoltându tot felul de afaceri oneroase și practice diabolice. Când unele reviste literare nu primesc nici o lețcaie de la bugetul statului, așteptând mila sponsorilor, când costurile la hârtie și tipar au crescut aberant, vine și **Rodipetul** cu poftele sale: nu vă mai putem distribui fiindcă ne scad afacerile! Suntem de-acum, societate comercială!

În ceea ce privește **Lucașfărușul**, putem oferi anumite date, care vor fi, sperăm, edificatoare, chiar și pentru alte reviste (**Orizont**, **Ramuri**, **Helicon**), aflate în litigiu cu feuda domnului Rădulescu. În anul 1994 am primit sume acceptabile, care vorbesc de o

vânzare normală a revistei noastre. Chiar și-n 1994 primul trimestru, ne-au fost virate în cont c milioane lei, după care s-a așternut o tă amenințătoare. Tocmai în condițiile în care a și numărul abonaților și s-au intensificat telefoanele ne avertizau că revista nu pătrunde în diverse oraș țării. Acum, sub tutelă guvernamentală, domni c **Rodipet** nu numai că nu ne mai virează nici un dar ne declară și datori (iată și motivul refuzului ne mai difuza!), căci, nu-i așa, revistele lite trebuie să le umfle visteria. Unde-s exemplarele nu s-au vândut? Care-s orașele care refuză tirajul ce atâtea localități sunt vitregite de revistele lit. Dacă o singură persoană, la Blaj, dorește **Lucașfă Rodipetul** are obligația morală, spirituală și patric (ierțați-mi patetismele!) să-i satisfacă dorința. Dacă Vânu Mare se află trei literați, acești oameni tr să beneficieze de acest drept cultural. Dreptu instrucție și formare e la fel de important ca drept viață, fiindcă nimeni, sperăm, nu mai visează acu condiția maimuței. Cărțile, revistele cultur evaluate de domnul Rădulescu la valoarea mcorov sau a păstâmacului, au cu totul altă menire, de guvernării noștri par să nu știe nimic. În remarcabilă emisiune televizată, Octavian Pale exprima clar: guvernul poate fi incult dar n indiferent față de cultură, ca să nu zicem cinic! Și atunci, a fost amintit un gând al lui Noica: un p fără o cultură devine o populație. Foști activiș profesie, îmbrăcați în hainele economiei de piață tot interesul să ne întoarcă acolo unde am z aproape o jumătate de veac. Mînți înguste propensiuni staliniste și rațiuni mercantile, cont să ne conducă și să ne polueze climatul spiritual, să realizeze (n-ar avea cum!) că lucrează împo celui mai prețios capital al nostru, singurul expor la această oră. Nu Dumitrașcu și Solcanu, Funar Gavra vor intra în istoria spiritualității noastre Eliade și Cioran, Doinaș și Preda. Or, ace perspectivă înnebunește pe cei unși și împinși în în momente circumstanțiale, astfel că sunt în star orice, în special să se răzbune, în viață, pe destim le-a adus numai bani, nu și glorie veșnică. Mă ter tocmai aici e cheia înverșunării lor și de aceea tră perioadă de genocid cultural.

Un măr ilustrat cu reproduceri după lucrări din expoziția de acuarelă și desen Aurel Gheorghiu-Cogea, deschisă recent la Galeria Calderon

minimax

PROSTIREA ÎN FAȚĂ (I)

de ȘERBAN LANESCU

A tunci când cu nonșalanță îi adresezi cuiva o ditamai enormitatea, o „plezneală” înțată contravenind flagrant evidenței, acțiunea firească nu poate fi decât negația, eventual verbalizată prin formula isacrată „Nu mă prosti dom’le-nă!””, cu sau fără adausuri picante. Dacă tot omu’ știe, fiind una dintre minciunile de viață” ce se învață cel mai bine, că dacă minți și urmărești a fi crezut, atunci trebuie s-o faci cu oarece sinceritate, ceea ce presupune, implicit, respectul celuilalt. Or, dacă în zona relațiilor interpersonale această cerință, în sine, nu putea spune a decenței minciunii, atunci cât de cât respectată de mai toată lumea, după abilitatea/ imaginația fiecărui, nu tot așa se întâmplă „lucrurile” în zona (macro)socială. Grosolană și simplă, recurgând curent la prostirea în față, propaganda comunistă avea să se distinge de celelalte prin eficiență, cultivând rafinamentul tehnicilor persuasive cărora în Occident le-au fost atribuite știință și parale multe. Iar „prostirea” este un eufemism. La fel și, simetric, credibilitatea/ prestigiul trășilor propagandiști/ activiști care, în lipsa unei polițienești fătășe, vor mai avea tot la bună ziua, necum să mai și poată să câștige, electoral!, în ierarhia puterii, să la vârf chiar.

Dar, ce-a fost, a fost, ducă-se! Prostirea! Mai ales că aici, pe lângă urile mioritice, comunismul ne-a fost dat și de o tancurile sovietice. Mă rog, să mă cântăresc unii că, bunăoară, „fenomenul Pitești” iar apoi „iepoca de aur” să indice că românii au avut vocație, tot în România, nu-i așa, s-a găsit și cea mai violentă reacție

anticomunistă în istoricul an 1989. O revoluție, ca nicăieri altundeva în lagărul sovietic, de ni s-a dus buhul peste mări și țări în lumea largă. O revoluție cu/ după tot tipicul tradiției, ba încă și adusă la zi, deci modernă (ori postmodernă!) prin intervenția „teroriștilor”. Și a urmat, brusc, o situație pentru care cea mai concisă definire, în lipsă de altceva a fost „democrație”. Democrația post-comunistă când doar libertățile cuvântului și, respectiv, a presei anunțau dreptul imposibil, definitiv, prostirea în față. Dulce iluzie, curând infirmată încă de la începuturile „noii” guvernări! Așa, de-un exemplu, „emanații” au declarat public că F.S.N. nu va participa la primele alegeri, mă rog, libere, după care au întors-o ca la Ploiești refuzând **biensûr** să li se vâre sula-n coaste. Apoi alte și alte „lucrături” (golănește li se spune **mânării**). Comparația dintre minciunile publice oficiale de dinainte și de după „revoluție” (ea însăși cea mai dureroasă înșelăciune), le indică pe cele din urmă evident ca mult, mult mai cinice, tocmai fiindcă este tolerată și spunerea „la microfon” a adevărului. Iar a mai specifica rolul jucat de mass media și îndeosebi de „oamenii din TVR” (mai cu seamă de „oamenii de bine”) este, de bună seamă, superfluu. Așadar, că românii sunt iarăși, adică în continuare prostiți în față – se știe. Este o constatare banală. Dar tocmai această banalitate, prin acceptarea-i, intrigă. Că, aiurit, dar și naiv poți sta să te-ntrebi: „Doamne, cum, cât, de ce mai ține?!” Este o provocare ce tentează, cu atât mai mult cu cât răspunsurile sunt și numeroase și nesigure, obligând la re-gândire în destule privințe.

SCRIITORII ȘI PARLAMENTUL

Există voci, și destule coruri le susțin, că scriitorii, firi sensibile și visătoare, n-ar trebui să-și piardă vremea cu politica, mai ales când atâtea îndeletniciri specializate – juridice, economice, manageriale etc. – dau dreptul altora să pătrundă în cele două camere pentru a întemeia sau îndrepta legi. Se mai spune și altceva: când ai un asemenea har, în vecinătatea Creatorului unic, parcă n-ar merita să intri în polemică, de cele mai multe ori deplasată, cu un Solcanu, un Văcaru, deveniți, în timp, nu subiecți ci instrumente ale unei puteri, în momentul de față, prin strategiile și mișcările perfide pe care le tutelează, anticulturală și antinațională. Scade cumva prestigiul autorului atunci când admite să apere patrimoniul unei spiritualități milenare, singura care a individualizat și a legitimat în istorie o națiune? Fiind senator, Ștefan Augustin Doinaș e mai puțin inspirat decât altădată? L-am testat – ca să ne prefacem a intra în jocurile detractorilor – în numărul trecut al revistei noastre și am descoperit, ca și altădată, că versul său e remarcabil. Al. Paleologu și-a pierdut rafinamentul și dezinvoltura simțind prin apropiere respirația lui Adrian Păunescu? Nicidecum. Că au mai puțin timp pentru lectură, pentru scris, asta-i cu totul altceva. Fiecare și-a asumat această postură, deloc comodă, să asculte și să-i dezamorseze pe demagogii și oportuniștii microfoniadei, adevăratele plăgi ale politicii noastre, pentru care noi trebuie să le mulțumim. Într-o emisiune televizată, Nicolae Manolescu invoca numele celor doi cărturari, Titu Maiorescu și Nicolae Iorga, ale căror merite, în literatură cât și în politică, sunt indiscutabile. N-au câștigat într-o parte pentru a pierde în alta; dimpotrivă. Când un creator are o dublă vocație trebuie să i-o recunoaștem și să i-o aplaudăm. Problema e alta: ce trebuie să credem despre scriitorii care, vârați în Parlament, fac o figurație de zile mari la umbra imunității?

Fiecare segment al vieții sociale pare să aibă reprezentanți în două camere ale Parlamentului. Scriitorii sunt chemați să voteze legea cadastrului, spre exemplu, dar menirea lor acolo e, în primul rând, de a apăra cultura și a se opune violent ori de câte ori aceasta e batjocorită de minți înguste și glasuri zdrențuite. Ultimele hotărâri denotă o agresiune fără precedent în cadrul spiritualității noastre. Guvernării nu-și mai ascund aversiunea față de literatură, diverse cozi de topor s-au aliniat în batalionul lor de tragere. Ce fac în aceste situații parlamentarii-scriitori? Unii se plâng că nu-s mediatizați, fiindcă reacția lor e firească, de respingere a acestor manevre. Alții se jenează să coboare la nivelul unui demagog de profesie care, oricum, va demonstra că niciodată golul n-a sunat mai tare. Câțiva cred că tăcerea e o replică – neiertătoare! Ca și când în junglă fiind, postura iepurașului ar stimula îmblânzirea fiarelor. E doar o amăgire, ca să nu spunem că-i vorba de o oarecare lașitate. Dacă tot se sacrifică, în numele nostru și al breslei noastre, scriitorii- parlamentari n-ar trebui să se teamă de microfoane și circuitele acestora. Uneori cuvintele, așa cum știe să le aleagă orice mare scriitor, pot destrăma coaliții, fie ele și monstruoase, fiindcă nu există arme mai nimicitoare decât acestea. Numai să le folosească și să le înalțe colegii noștri, altfel, toți niște oameni minunați!

Dan Botta, *Unduire și Moarte*

După cum suntem avertizați, ediția – îngrijită de Gheorghe Hrimiuc-Toporaș – cuprinde „această parte din opera de eseist care vizează interpretarea, dintr-o perspectivă personală, a valorilor definitorii ale culturii și istoriei românești”. Mai precis, sunt reediate volumul *Limite* (apărut inițial în 1936), eseul *Charmion sau Despre muzică* (1941), articole și comunicări despre Eminescu, Nichifor Crainic, D. Cantemir, și, extrem de important, integrala polemicii cu Lucian Blaga. Blagienii convinși vor avea o „tresărire” (opera lui Blaga este desemnată drept „instrument de corupție publică”, „pericol social”, asta datorită, printre altele, unor „false perspective”, „mirajii de bibliotecă”, „lucruri adunate din cele patru vânturi ale lumii”). Acuzațiile sunt, firește, rodul unui subiectivism inclement, dar, fie că este, fie că nu este de acord cu sentințele lui Dan Botta, cititorul va trebui să recunoască în angelicul poet un eseist insolit, vitriolant și, mai presus de orice, de solidă extracție europeană, atins frapant de pala barochismului și a bizantinismului. Melanjul în sine este seducător. (Ed. Institutului European, 3315 lei)

Ioan Petru Culianu, *Gnozele Dualiste ale Occidentului*

Prezentarea completă a religiilor dualiste, a căror reverberații au marcat decisiv viața religioasă europeană: gnosticismul, marcionismul, maniheismul, bogomilismul, pavlichianismul, catharismul. Dincolo de textul propriu-zis, impunătorul tratat trebuie parcurs în spiritul său, Culianu spunând foarte multe, dar sugerând enorm, și ar fi extrem de interesant de re-scriș istoria europeană (nu numai din felia vestică) din perspectiva influențelor uriașe pe care respectivele erezii le-au exercitat asupra instituțiilor, moravurilor, mentalităților bătrânului continent.

Ucis la vârsta la care abia ieșise din noviciat, Culianu s-a dovedit un învățat pe deplin format, mai mult chiar, un magister formator de emuli. Cine îi va continua? Va fi, acest virtual urmaș, un român-român, vreau să zic: un intelectual cu o evoluție exclusiv... dâmbovițeană? Mă îndoiesc, dar nu pentru că ar exista o criză de inteligențe autohtone, ci pentru simplul motiv că – la ora actuală României – numai spre enciclopedism nu se îndreaptă cultura românească. (Ed. Nemira, 12.000 lei)

Paul Cornea, *Semnele vremii*

În special pentru veleitarii cu doar părere de talent, a devenit o modă ca acum, în perioada „tuturor posibilităților” post-decembriste, să se bată cu pumnii în piept și să se lamenteze crocodilian cum că „operele” lor au fost oprite, topite sau mai știu eu ce de către cenzura ceaușistă. Aceștia sunt niște pigmei mincinoși, ne fiind mai puțin adevărat, însă, că au existat în realitate cărți oprite, fiind vorba de scrieri „subversive” în ochii dulisto-gâdiști: printre acestea din urmă se numără și utimul volum semnat de către Profesorul Paul Cornea.

„Îmi place să cred” – avertizează autorul – „că cititorul cărții de față va repera și în text și în subtext măcar unele dintre întrebările, angoasele, limitările ultimilor ani, că va sesiza stratagemele la care eram constrânși spre a formula în public critici la adresa sistemului; că pe acest fundal de murmur surd, de țipăt, uneori de plâns, va încerca să situeze efortul autorului (de bună seamă, inegal) de a salvarda valorile autentice, de a nu ceda „rinoceritei”, de a menține critica în spațiul dialogului, polemicii „cordiale” de idei (...), voinței de obiectivitate”.

În fond, de ce a fost socotită, prin anii 1988, periculoasă cartea, o carte de critică literară? Simplu: ea incrimina baterea „pasului pe loc” în sectorul istoriografiei literare, rezultatul fiind un corp de realizări minore; apoi, evidenția maniera derizorie de documentare la care erau obligați cercetătorii români; apoi, reliefa periculosul sentiment al zădărniciilor care îi acapara deseori pe literații noștri, de unde și pernicioasa părere că s-ar putea trăi și fără cărți; apoi, sublinia că, în cultură, „monopolurile duc la faliment, cheazășia unui climat rodnic și a unor performanțe de calitate o dă tocmai competența inițiativelor și varietatea modalităților de abordare”; apoi, afirma ritos că „aparitia unei opere incomode e tergiversată” și că „tirajul a devenit, din motive misterioase, impenetrabil”; apoi, în plină campanie protoconistă, sprijinită pe frunți mai mult înguste decât late, Paul Cornea considera că „o viziune «izolaționistă» asupra desfășurării literaturii române (...) ar fi nu numai dăunătoare, ci și aberantă...”; apoi, își mai permitea profesorul să susțină că „spre a impune într-un congres rezultatele unei școli de gândire sau ale unei direcții de lucru e nevoie de o reprezentare plurală, nu individuală”. Să ne mai mirăm că ghilotina cenzurii a funcționat cu... mână proletară?!

Cine l-a audiat pe profesorul Paul Cornea în spațiile Facultății de Litere i-a remarcat erudiția, spritul cuprinzător, argumentarea impecabilă, echilibrul nedeșmințit, eleganța; *Semnele vremii*, aidoma disertațiilor – rostite de la înălțimea catedrei – ale profesorului, impun, precum acesta, respect. (Ed. Eminescu, 3.000 lei).

Adrian Popescu, *Lancea frântă*

Remarcabil prin densitate, studiul reprezintă prima privire critică amplă și, mai ales, sistematică asupra poeziei lui Radu Gyr; analizele ating relația tradiționalism – modernism, motivul „strigoiiului”, comparațiile de destin lumesc și poetic se îndreaptă spre Malaparte și Arghezi, cel din *Flori de mucigai*. Un eșantion: „Tragismul lui Gyr are notele orale ale lui Arghezi, dar e mereu grav, nu se luminează ludic. Instinctele primare, foamea și dorința erotică nu vor fi aluziv creionate, ci descrise expresionist. Apoi, la Gyr, frigul, fierul nemilos, frica și foamea asaltează și covârșesc ființa. Diferența de tratament aduce diferența de stil și viziune. Amândoi poezii sunt deținute politice dar, în primul caz, detenția e suportabilă. În al doilea e insuportabilă aproape, necesită eroism și mobilizarea tuturor resurselor psihice pentru a supraviețui”.

Sondările poetului-critic Adrian Popescu dovedesc o bună intuiție psihologică (în paranteză fie scris, se pare că și-a însușit convingerea lui Unamuno, conform căreia biografia personalităților culturale „ocupă, de obicei, un loc secundar. Și tocmai această intimă biografie este cea care ne explică mai multe lucruri”) și, în egală măsură, o fină percepere a subtextului. (Ed. Didactică și Pedagogică, 3.000 lei).

Viorica Stavila, *O femeie goală în fața lui Dumnezeu*

Romanul, la o primă vedere, introduce în atmosfera creștinismului primar. Meditația asupra cărții relevă însă o altă trimitere, incandescență și de profunzime, fiind vorba despre o sumă de întrebări grave asupra finalității destinului uman, asupra liberului arbitru, interogații reclamate de hățișurile insidioase ale tulburatului nostru secol. Confruntarea dintre libertate și despotism, dintre aparență și esență, dintre orgoliu și smerenie, dintre atașamentul la valorile aparente (surse ale voluptății imediate, aproape exclusiv senzoriale) și opțiunea pentru valorile eterne, pe cât de inefabile, pe atât de neînlocuibile și, ca un corolar, convertirea ființei umane la viețuirea creștină, iată țesătura ideologică a romanului (să mai amintesc propunerea ca scriitorii francezi de origine română să fie incluși pe lista candidaților la premiul Nobel, propunere discutabilă, dar nu inacceptabilă?).

Cine se îndoiește de utilitatea literaturii (îndoială parțial justificată astăzi, vina purtând-o o anumită literatură, dar asta e o altă chestiune) va înțelege, după lectura romanului Vioricăi Stavila, că doar unele scrieri, cu un anumit mesaj catharsic, merită a fi trimise spre cititor; restul... (Ed. Continent XXI și Baricada, 6.500 lei)

John Dos Passos,
Manhattan Transfer
New York, 1925)

(Anticariatul din municipiul Galați: 8.000

Doză opinii critice avizate despre a roman care abundă în inovații stilice, marcat fiind și de impresiile „Dos Passos poate fi, mai mult decât Dreier, Cather, Hergesheimer, Cabell sau Anderson, părintele romanului umanizat și viu... nu numai pentru America, ci pentru întreaga literatură. Socotesc *Manhattan Transfer* drept un lucru mai important decât tot ceea ce au scris Gert Stein sau Marcel Proust, și chiar decât: faptură uriașă și ciudată, Ulise al lui Joyce. Pentru că domnul Dos Passos poate folosi folosește cu abilitate) toată psihologia și stilul lor experimental, întreaga lor revizuire împotriva tiparelor epicii clasice. Dar diferă de ce Dos Passos e interesant” (Sinclair Lev). „Aproape singur între individualiștii anilor 1920, printre acei expatriați și exilați plini de talent, Dos Passos a găsit o bază culturală pentru opera sa literară. Această bază a fost teoria marxistă (Maxwell Geismar). Ultima constatare a criticilor a fost înfirmată de evoluția ulterioară a lui Dos Passos, care, după rătăcirile de secole durată, din tinerețe (mă refer la rătăcirile ideologice), a trecut „de la radicalismul epocii crizei economice din 1929”, ajungând, în fine, la expresia – cam forțată, dar apropiată de realitate – a lui Edward Weeks, la „conservatorismul ultimilor ani”.

top 5

Librăria Kretzulescu

- Viorica Stavila, *O femeie goală în fața lui Dumnezeu*
- Ioan Petru Culianu, *Gnozele dualiste ale Occidentului*
- Adrian Popescu, *Lancea frântă*

Librăria Sadoveanu

- Dan Botta, *Unduire și moarte*
- Viorica Stavila, *O femeie goală în fața lui Dumnezeu*
- Paul Cornea, *Semnele vremii*

Librăria Eminescu

- Ioan Petru Culianu, *Gnozele dualiste ale Occidentului*
- Viorica Stavila, *O femeie goală în fața lui Dumnezeu*
- Miguel de Unamuno, *Agonia și extaz* (Ed. Symbol, p.n.)

Librăria Alfa

- Dan Botta, *Unduire și moarte*
- Ioan Petru Culianu, *Gnozele dualiste ale Occidentului*
- Paul Cornea, *Semnele vremii*

Librăria din Bd. 1 Dec. 1917
nr. 53

- Viorica Stavila, *O femeie goală în fața lui Dumnezeu*
- Adrian Popescu, *Lancea frântă*
- George Cușnarencu, *Ultimul Isus* (Scrișul românesc, 2.500 lei)

Pentru o cât mai bună prezentare, invităm editurile interesate (dar și pe autori) să ne pedieze pe adresa redacției noastre un exemplar din noile apariții de carte.

POEME DE IUBIRE ȘI MOARTE

de DAN CRISTEA

Poemul liric, observă Marian Drăghici, nu se „scrie” în înțelesul obișnuit al cuvântului și a vorbi aici de „unelte isului” ar fi oarecum impropriu. Poemele se scriu” cu vocea, „se imprimă pe creier, în id”, sunt, altfel spus, la început, o plimbare a minții a formelor sonore ale cuvintelor până la găsirea unei așezări armonioase, simultane în timp. „Lucrul la poem”, continuă autorul, țigara, cafeaua, pagina albă goală – se isumă prin încercări (tatonări) succesive de a scrie poemul visat, «ideal». O existență mai zăzânată, mai plină, nici tămplarul nu are. Nici „monautul. Nici moașa comunală” (p. 70). Nu mai frumoase poeme, și acest lucru îl potifica poeziei, se scriu în vis, căci visul, cum nea Nerval, este a doua noastră viață care nehide lumea spiritelor. Poemele scrise și ărite nu sunt decât o aproximare imperfectă a or „visate”, tot astfel cum, la Platon, lumea isibilă e doar o reflectare palidă a celei ideale. n această relație a Poetului cu „vocea” și cu risul” Marian Drăghici face materia sau onținutul” chiar al unor frumoase piese lirice, ecum „Într-un alt timp, într-o altă vârstă etică” sau „Ziua de lucru a lui René Char”.

Lucrurile nu se opresc doar la acest prag, ntru că Marian Drăghici dovedește că știe să ploateze cu subtilitate sonoritățile cuvintelor, onanțele și aliterațiile, rimele interioare sau sibilitățile ritmice diverse. Sintaxa poetică e, asemeni, bine pusă în valoare, „întrările” ca și șirile” din poem oferind adesea probe de inament compozițional. Iată, de pildă, un emplu de paralelism sintactic construit pe gație: „Nu că poetul este un Eutih/ al tuității/ un ofician al ei./ Nu că el spune o

pasăre/ neagră cântă în ceruri iubirea mea./ Nu că el crede ce spune” („Arta meseria mea. Un sentiment verde iarna”). Dacă adăugăm că Eutih este numele unui tânăr din Troa, care, copleșit de somn în timpul prediciei apostolului Pavel, se prăbușește pe fereastra de care se sprijinea, moare și e reînviat de sfântul apostol, ar rezulta că, spre deosebire de tânărul somnolent, poetul e o ființă lucidă, cu urechea pururi trează. Un alt exemplu de paralelism e de găsit în începutul de la „Poemul ascunderii”, cu sugestiva idee în ordinea lirismului că transparența totală a ființei e posibilă doar în moarte: „A fuma o țigară din plictiseală./ A fuma țigară după țigară./ A nu avea nimic de ascuns./ Asta înseamnă deja moarte”.

Citatul sau referința la alți poeți, alternanța de tonuri, uneori în lăuntru al aceluiași poem, între înalt-serios/ extatic și naiv/ periferic („Cu trâmbiță veche la geam – /cu băta în ușă cu gesturi/ care demult și-au halit grația/ sunt Gogu – artist pe pământ”) arată că Marian Drăghici este deplin conștient și de înrudirea temelor sale cu câteva teme din mari creații lirice și că, în același timp, evită lucid încremenirea într-o „poză” exclusiv patetică. Autorul îi citează sau încorporează versuri din René Char, Kavafis, Arghezi, Blaga ori Mazilescu. „Barbarii”, așteptați și nesosiți până la urmă la Kavafis („Așteptându-i pe barbari”) „rămân la noi definitiv”, barbarizând țara și cerând în final capul Poetului, solitar și izolat de lume. Nu numai „barbarii” dar și „batracieni”, ați sau sângeși, invadează lumea sacră a Poetului care se încăpățânează să lucreze la o „artă săracă descumărată” în vremuri neprielnice idealității. Ce vor să semnifice aceste poeme alegorice, în „acest secol al prăbușirilor voioase”, nu e greu de deslușit.

Există și alte legături, conștiente sau subconștiente, la care trimit versurile lui Marian Drăghici. „Soarele negru”, vocea din mormânt („Înstelată de-acum?”), dar și tema dedublării („steaua dublă”, „portret dublu”) vorbesc de Nerval. Alte mici aluzii și conotații ar putea veni din Poe căci Marian Drăghici e hotărât un romantic de structură și de suflet, intrat deliberat sub zodia postmodernistă. Dar ca la Éluard, cel din „Le temps débordé”, marea temă a volumului, provocând o adevărată cezură în existență, e experiența „morții

MARIAN DRĂGHICI

Partida de biliard din pădurea rusească

trăite”. Este greu de vorbit despre acest eveniment personal, cum difilic îi este poetului să-l toarne în vers. „Moartea soției, după un deceniu de suferință” impune volumului o structură binară, trecut/ prezent, sau potrivit celor două cicluri care îl compun: „Elogiu vârstei mistice” (trecut) și „Cu exilații și cu morții” (prezent). Moartea ființei iubite solicită poetului o relație nouă și complexă cu propria lui biografie și cu principiile proprii de artă poetică, reasezând altfel termenii viață/ creație: „exorcizarea biografiei din poem/ mi-a răpit cei mai frumoși ani/ și tot acolo am ajuns: la ceva/ ce trebuie spus pe nerăsuflăte, ca rupt din viață” (p. 54). Clipa confesiunii, a imixtiunii autobiografice e imperativă: „Dacă acum nu mărturisesc nu voi mărturisi niciodată”. Poemele din volum sunt poeme despre moarte dar mai cu seamă despre iubire.

Ca Éluard, Marian Drăghici este un poet al romanței amorului, putând spune „iubesc, deci exist” sau „câtă iubire atâta existență”. O și spune de altfel, în chipuri modulate, mai învăluite ori direct, precum în versurile următoare: „Fără iubire sunt numai bun/ să crească din mine absența/ un arbore fastuos mlădiu până la cer” (p. 57). Femeia, se înțelege, este în această lirică ardentă și decepționată deopotrivă un principiu fundamental al vieții, guvernând-o precum „soarele prenatal”. Totul se rotește astfel în jurul iubirii, trecătoare ori persistentă, reală ori imaginară, oricum de neocolit și de neînălțurat, cum o afirmă și această frumoasă alegorie ce schimbă romantica „floare albastră” pe „macul de iunie”, imagine mai tulburător senzuală a eroticității: „Macul de iunie cunosc dragostea ei./ Dragostea ei a trecut/ ca macul de iunie.// Dar în fiecare an se va ivi zâmbind/ de-a lungul vieților noastre/ acest clopoțel de flăcări sparte. Surprinși/ la vederea lui vom fi pentru o clipă, din nou/ de dragoste împurpurați – ca înotătoarele peștilor/ ca rodia/ ca amurgul// ca macul de iunie”.

„Iubirea unei femei ce nu mai este”, iubirea așteptată, cea nerealizată sau imposibilă, iubirea ce se lovește de moarte și suferință, de absență sau indiferență, iubirea contrazisă ori ridiculizată, pătimașă, duioasă, tandră, smulgând accente patetice ori sarcastice, ducând la disperare ori la extaz, la pieire ori regenerare. Iubirea, în fine, umple țevăria de orgă a acestui volum unde tronează „îngerul păzitor” al acestei mici lumi: „Doamna” în felurile ei întrupări. Dintr-o temă astfel „eternă” a liricii, Marian Drăghici izbutește să extragă reprezentări personale de o bogată varietate și concretețe.

Marian Drăghici: Partida de biliard din pădurea rusească, Editura Eminescu, 1995

cassian maria spiridon

Non plus ultra

am sângele tău și sângele tău nu mă lasă
am mâinile tale și mâinile tale mă trag în nămol
am fruntea ta dar inima a plecat
în ierburile tari/ ucigașe/ semețind în menhire
s-a spălat pe gură cu lacrimile sinucigașilor
a victimelor și Pelicanului

Eli Eli lamma sabachtani/ în ziua patimilor și
pățimirii
în cenușa pântecoasă a timpului

am carnea dezvelită de os/ gelatinoasă în
praful istoriei
– l'amor che move il sole e l'altre stelle –
dacă mai putem ascunde
gustul deșertăciunii

mergeți atât cât sperați
ștergeți urmele cu sandalele și pelerina

am forma și culoare privirii tale în amurg
săgetate de ură și indiferență/ oricum/
fără apel
sonoritatea strigătului dus între cocoșele Pustietății

– despre duritate nimic bun într-o așa zeiască
lumină –

maturitate și disperare în albastrul drumului
în coroana des-moștenirii/ a de-căderii și
melancolici de piatră

cu vin
pornind de la zero/ desculț
vin îmbrăcat simbolic
/în coastele veacului/ însângerat de un sfârșit
enigmatic/

(am dor de pământ)
visez la vremea de aur
simt o răsucire în inimă a morții

nu am ucis
nu am făcut măcar un război

am Mamă
Tatăl/ nu l-a otrăvit nimeni/ încă
de n-o fi murit de moarte binecuvântată

fantomele îmi străbat creierii
cerând (dintr-o gură de var carnivoră)
răzbunare și moarte

acesta-i cuvântul
strigătul verde/ oblic pe cer

drept în Ocean
pe obraz trăgând linii sângerânde
neverosimile
soarele ca o tipsie încinsă pe creier
nevoile fiziologice ale trupului
în care... Doamne!
mă satur
de zbuciumul interior al fiecăruui organ

mă încred în stele
răbdător (ca o fiară la pândă)
în lutul sănătos/
o viață glorioasă
recunosc
încă mai cer libertate

în umilință feroce
gândesc și aștept
Moartea/ vine oricum

Nesecat izvorul

Nesecat izvorul pe chipul amneziei
sclipire sărată/ pe gingașul trup
pe sâni dezgoliți ai suferinței
picăturile nopții/ palmele rupte
despicarea incertitudinilor

– aburul schizofrenic al memoriei
orbecând prin culoarele reci ale
faptelor –

am găsit Eternitatea dezbrăcată
virginală/ în albeața orbitoare

a sânilor

sângele s-a scurs/ ca apa mării
ca o mlaștină greu de secăt
între plopii strămbi ai neliniștii
între coapsele dulci
în viersul pârșos al iubirii

măselele de minte au mișcat
din libris din plumbum
– fericită hăpăială a morții –
dezbrăcat/ în concasorul vernil al
clepsidrei
(pleosc!) peste bot lovitura divinei
– sufletul sătul la porțile triste –

refuz Absolutul/ speranța Lui sau iluzia
(mestec din pasta călțoasă/ rațională)
în căutarea unui argument filosofic
miros
umărul/ clavicula iubitei
constelațiile năpădite de trupuri
(ca în nopțile fără Lună)
oricum putem urmări scurgerea
(sângelui)
pe piatra tombală

în ziua când m-am născut
ieșise din biserică popa
cânta
„Hristos a înviat din morții
pre moarte cu moartea călcând“

în ziua când m-am născut
dimineață la orele șase
era primăvara în toi
liliacul înflorea
parcele îmi erau prielnice
stelele abia mai clipeau

mi se tăiașe buricul
liber
m-am aflat în mâinile vieții
pornind de la zero
gâtuit de revoltă și
singur

când m-am născut
erau mulți care muriseră înainte și mulți
care se vor naște după

era multă iarbă
ce nu mai putea fi a doua oară călcată
nici de mine nici de alții pentru niciodată
și mai era și un cal roșu pe un câmp galben
pe care nimeni n-ar fi avut curajul
să-l încalcece atunci și nici după

și pe deasupra era Luna singură și bolnavă
– doamnă cam coaptă, dezvirginată târziu și stângaci

mai era un păstor cu oi multe și câini
erau fiare, plante, piscuri și ape

când m-am născut era scrisă
cartea
despre viața dusă pe străzi sublinare
unde iubim semenul/ ca pe un fluviu
unde noaptea există/ durerea există
unde istoria-i ca o prăvălire
– neostenită și rece –
unde se alcargă prin sufletul străvezii al zăpezii

erau scrise/ toate semințele și toate întâmplările
și nu doar atât
ci mult mai grav
dar/ nu-mi pasă
cât fiecare se apără cum poate

Intrarea (sau despre subiect)

sunt adunat din elemente
numeroase/ primordiale/ esențiale
(sunt un compus-vital-al universului)
am toate calitățile posibile
am virtuți minunate/ construiesc societatea perfectă

am carnea strivită/ bolnavă
am viață și păr/ am unghii
am mijloace de trai și forță de muncă
am glorie cât pulberea
relații (de producție)/ nimic altceva
une morte heuruse
entre les maxillaire du necesite

a venit un blond serafim
înarmat până-n dinți
gata să-mi taie gâtul de lebădă/ mâna
să rădă la stele
să mă lase/ în praf
sub sclipătul Lunii

oho! ce mai suflet
ce orgii
mai pot exista
pe dunga tăioasă a minții

Întâmplare (sau întâlnire)

te-am întâlnit Atropos
zeiță Moira Atropos
neîndurătoare
frumoasă și tristă
ți-am văzut chipul cuprins de lumină
zeiască
aproape
blond/ pistruiat/ melancolic
– cosițele prelungi și însingurate –

îți mângâi picioarele
ești ocupată
goală și slobodă
obosită de viață
gânditoare
(ca orice femeie)

din când în când privirea/ rătăcită
se umple de durere

Legătură (ochiul pineal!)

tăietoare a firului
privește/ soarta
tânără și necunosătoare

tu
nu ai nimic împotriva
și nimic pentru
ai două priviri
roșii/ nervoase
îneebunite de nesomn
ai pieptul bombat
de săni/
nu ai nimic împotriva
nimic/ decât
instrumentul cu coadă
mâncătorul de spice

noi doi semănăm
– îmbrăcați în hainele morții –
însemnați cu pecetea

Intermezzo (strigăt)

sunt sătul de a fi ucis
în batjocură
(oricum/ la întâmplare)
pe străzi dosnice/ prin hangare
sau hale industriale/ nesfârșite
(sub strop de sudură)

știu/ e beznă afară
dar nu mai mult
decât am eu prin cămara zisă și
psihe și animus și aime și oricum
burdușită cu oarecare nepăsare
plină de sentimente felurite
feroce/ ca o spirală nesfârșită

Punct lovit (evadare)

peste crusta de gheață
lovitura severă
aceste vorbe ne-mpresoară

clădit/ pe stele mărunte/ scorțoase
cu liniștea cuvenită celor muribunzi
cu buzele rupte/ ca tăiate cu sapa
îngândurat mahmur/ aproape somnoros
sau ca din somn/ ca din bulboana morții
strig:
au cin' să mă audă/ mă-nțeleagă
cine să guste fructul/amar/ îndurerat
în care întrebarea/ (secătuiește)
sapă/ întortocheate căi

LEGII TRANSILVANE

de IULIAN BOLDEA

Poet, publicist și editor, Eugeniu Nistor își înscrie devenirea literară pe coordonatele liricii tradiționale, gând să redea, printr-o mitologie a obârșiiilor, idăcinilor „mitice”, conturul unui peisaj ectiv, în care irizările melancoliei dau tei sale un aspect învăluit, marcat de nșele sugestiei și ale impresiei aurorale. Țile de poezie publicate de Eugeniu Nistor **măvara pe o bicicletă albastră**, 1980, **gii transilvane**, 1991 – volum prefătat de cul Alex. Ștefănescu, **Lacrimi și flori**, 2, **Glosele râului**, 1992, **Izgonirea din rai**, 3, ș.a.) scot în relief profilul unui poet care este în tradiție un model deopotrivă etic și tic, un model aflat însă într-o consubstanț contiguitate cu obsesiile și propriile ritmuri ricioare, puse sub semnul candorii și al ității elegiace.

Versurile lui Eugeniu Nistor posedă orarea nostalgică a unui eu liric ce percepe țitul natal ca pe un paradis pierdut, un „topos” nic la care nu se mai poate accede decât prin remediul evocării și sugestiei. Istoria și ografia mitică a Transilvaniei se împletesc o indisolubilă unitate, imprimând viziunii ntemplative a eului liric un mai apăsător sens oral (nu însă și moralizator!), o energie etică rafinat oraculară. Poet cu o „structură sică” (Virgil Podoabă), Eugeniu Nistor își ncentrează demersul creator spre resuscitarea ui trecut exemplar, spre rescrierea unei ografii fabuloase, simbolizând o întreagă orie, fără să apeleze însă la retorism ori la andilocvența majusculilor, dimpotrivă, zându-și cu destulă măsură discursul, urgând la o discretă artă a sugestiei și a ocării, prin care dinamica textului nu mai e tată doar de sintaxă ori prozodie, ci, mai rând, de tectonica fonică și imagistică a emelor, precum în această **Elegie ansilvană**: „Murmur de ram și zvon curat de ./ imense dealuri verzi în depărtare,/ tot mai bțiri mi se retrag sub pleoape/ ca niște orburi stinse de uitare./ Și foarte des măercuiește dorul,/ mereu mă strigă în pădurea asă –/ din tot ce-a fost mi-a mai rămas fiorul /-a reveni pe litere acasă// (...) E liniște în cruri! O aromă/ de sânziene-n slovă îmi

pătrunde./ salcâmii și frăgarii sunt în comă –/ vârtej purtat de suflet, până unde?”

Cutul strămoșilor, plasticizat în aceeași manieră evocatoare, conferă legitimitate identității unui neam, dar și identității eului poetic ce-și caută cu fervoare „obârșiile”, încercând să restabilească, prin intermediul magiei cuvântului poetic, legătura cu spațiul natal, cu natura în ceea ce are aceasta mai împlinit. Întoarcerea „acasă” e un gest ritualic, o înscenare a unei inițieri într-o coborâre spre sursele mitice ale ființei, spre centrul unei lumi ideale, al cărei miraj însoțește obsesiv rătăcirile poetului: „De marile păduri mi-e dor,/ de iarba verde, văluroasă,/ de piatra clară de izvor/ pe care fruntea mi-o-nfior/ c-o amintire luminoasă.// Sub cerul transilvan acasă,/ să cred într-al iubirii rug./ îngenunchiat în iarba deasă/ pădurile să-mi plângă-n oase/ când stele m-or lovi-n amurg... (...)// Sub cerul transilvan, mereu,/ cu ochii roștuiți să vadă/ nuntite veri de curcubeu,/ în pribegie-i gândul meu/ parcă prin zariști de zăpadă.../ Sub cerul transilvan, acasă,/ să mă întorc într-un târziu/ pe când gutuii luminesc/ un drum de lacrimă ce-l știu./ la case care mă veghează/ pe pragul ei iertat să fiu” (Acasă).

Dacă spațiul **Elegiilor transilvane** este, după cum scria Cornel Moraru, „un spațiu nostalgic, al reveriei și al confesiunii neliniștite, în care metafora limpește versul, nu-l încifrează”, lirica lui Eugeniu Nistor își extrage semnificațiile și dintr-o vădită, deși poate nu de tot programatică poezie a „absenței”. Evocarea se preschimbă astfel în invocare șoptită, elanul vitalist se destinde în proiecție intimistă a viziunii, iar stările lirice își epuizează dinamismul în vocație a regresivității și reculului spre valențele imaginarului, ale subiectivității pure, precum în poemul **Umbră în amurg**: „Numai glasul mamei/ mă mai cheamă din ploii și târziu,/ numai prin ochii ei plini de arbori/ rătăcesc peste zare.../ Abia atunci înțeleg că e toamnă,/ că în apa fântânii/ umbre se apleacă –/ semn viu de-ntrebare”, sau **Toamnă**, în care fiorul blagian al versului e decantat de o fire poetică senzual-interiorizată: „Vine toamna în

genunchi/ la marginea câmpului./ cerbii aleargă în plânsul/ frunzei din vale/ peste plai urcă/ mirabila boare-a pădurilor/ ca și cum ar foșni o răcoare de grâu./ prin visele tale...// O, câtă lumină e-n frunze./ ce frumos peste dealuri/ când limpede seara coboară/ cu ploile albe de lună/ și noi ne-adunăm hotarele-n inimă/ și în valea părinților/ iarba nestrânsă de coasă/ ca o lacrimă sună...”

Poet elegiac și, în bună măsură, contemplativ, Eugeniu Nistor recurge la comuniunea cu adâncurile, cu originarul, dintr-o nevoie a echilibrului afectiv și ontologic, aspirația elegiacă spre „paradisul pierdut” al cunoașterii poetice făcându-se ecoul unei ținute retractile în fața demoniei civilizației moderne. Proliferarea debordantă a formelor și fenomenelor induce eului liric o stare, de nu de panică atunci de anxietate difuză, ce se traduce în voința eliberării prin scris ori prin recursul insistent, abia stilizat ori estetizat, la valorile matriciale, mitice ori simbolice. Atitudinea dominantă, acea retragere nostalgică spre trecut, imprimă un pronunțat caracter elegiac multor poezii, ce-și arogă o calitate a grației și calofiliei, a candorii și purității atrase de fiorul originalității, de mistica originarului.

Poetul solar, în ciuda neliniștilor care transpar, mai degrabă în mod sugestiv decât declarat din versurile sale, Eugeniu Nistor este un peisagist discret, ce știe să surprindă, cu rigoare a desenului și grație cromatică linii, culori și contururi fugitive, evanescente, într-o manieră ce preferă construcției sugestia, fiorul aluziv, în pofida tehnicii poetice tradiționale la care aderă autorul. Uneori tabloul de natură își estompează conturul referențial, poetul înscenând imagini vag onirice, stilizate și ușor decorative, precum în **Toamnă citadină**: „Înserarea albastră vine de departe/ în orașu-n care inorogii-s duși/ străzile verzi urcă teii într-o carte/ despletind amurgul toamnei în urcus...// Până unde duce strada nostalgiei?/ Tulburarea-mi curge-n suflet tot mai mult,/ plângă m-o părere-n marginea câmpiei/ la fereastra serii ploii mai de demult (...)”

Sentimentul trecerii, amenințarea agresivității temporale accentuează fiorul de neliniște pe care-l putem bănuși, în subsidiar, chiar în producțiile aparent „solare”, senine ale autorului. Tentația erosului și a timpului convertesc viziunea poetică într-o stare muzicală, în care fascinația edenului pierdut e resimțită cu o undă de dramatism estompat: „Nimeni nu mai știe pasărea ce cântă/ noaptea printr-o țevă limpede de crin,/ nu mai vede nimeni aripa ei frântă,/ nimeni nu-i aude cântecul divin.// Tu ascultă glasul lebedei când strigă,/ o să-ți fie teamă, poate și urât,/ teritoriul nopții trece-l în quadrigă/ când izvorul plânge. Plânge. Și atât”. (**Lebăda**).

Recurgând la canoanele prozodiei tradiționale, dar și la o mitologie și la o estetică tradiționale, Eugeniu Nistor se remarcă prin efortul, mereu reînnoit, de „re-scriere”, de refuncționalizare a locului comun, căruia îi conferă un contur nou, proaspăt, neîncetat sugestiv și evocator. La efectul de nou, de inedit al acestor versuri, contribuie, în bună măsură, impecabilul ritm interior, magia muzicală ce impregnează viziunile lirice, rafinate, fără a fi totuși edulcorate. În fond, s-ar putea spune că poezia lui Eugeniu Nistor își exhibă accentele oracularare tocmai dintr-o nevoie de discreție sentimentală, ce se traduce în melodicitate și sugestie, în armoniile imagistice și în insistenta dorință de retransare în limitele propriei subiectivități.

Scriind o poezie în bună măsură afină cu lirica lui Ion Horea, în descendența mării poezii transilvane a lui Coșbuc, Goga și Błaga, Eugeniu Nistor și-a consolidat, de-a lungul activității sale literare, o identitate proprie, inconfundabilă.

VARIANTA BALCANICĂ ÎMBUNĂTĂȚITĂ

Fără să-și abată privirea de la harta proiectată pe monitor, Johannes van Hamruden soarbe câteva înghițituri de apă minerală. Pe hartă se citește conturul unui stat-fantomă, care continuă să existe mai mult formal, numai oficial, pentru comunitatea internațională. Înăuntrul fruntariilor de odinioară se pot desluși o serie de formațiuni bizare, sugerate prin culori diferite, dar trecând una într-alta fără o delimitare precisă, ca petele gălbui sau ruginii de pe frunzele lovite de nostalgia iremediabilă a toamnei. O simplă atingere a monitorului – și în cuprinsul fiecărei pete de culoare apare câte-o inscripție: *Voievodatul Pravoslavnic al Moldovei, Scaunele Libere Secuiești, Imperiul Unit al Romilor, Țara Banatului Neatârnat, Hanatul Islamic Dobrogea, Federația Transilvană Maghiară, Republica Independentă Oltenia, Regatul Mioritic al Românilor Autentici, Țaratul Bulgar Transdanubian, Maramureșul Preasfânt Protocreștin, Liga Tomitană a Pontului Euxin...* Genul acesta de reprezentare orientativă, fără granițe riguroase, îi amintește înaltului Comisar al Națiunilor Unite de hărțile istoriei timpurii ale aceleiași zone geografice, pe care nu o dată stăteau schițate tot atât de vag teritorii controlate cândva de felurite populații stabile sau migratoare – *celți, sciți, traci, daco-romani, ostrogoți, slavi, huni, bulgari, unguri, pecenegi, cumani, tătari...* Dar ceea ce pentru timpuri pierdute în negura secolelor se explică fie prin lipsa documentelor certe, fie prin absența ori instabilitatea unei organizări statale propriuzise și implicit a unor frontiere ferme, cugetă van Hamruden, constituie în cazul de față urmarea unei situații mai mult decât ciudate: unul și același teritoriu este revendicat concomitent de mai multe preținse state, din puzderia celor care au năpădit harta, aceeași grupare etnică fiind nu o dată invocată sub denumiri distincte drept temelie al suveranității de către parlamente și guverne autoproclamate rivale.

Comisarul mișcorează harta și o surghiuiește în chip de simbol într-un colț al monitorului, pe care încep acum să se deruleze știri și imagini difuzate de agențiile de presă, extrase din reportaje și interviuri filmate sau tipărite, din documente oficiale sau secrete, secvențe din rapoartele grupurilor de observatori.

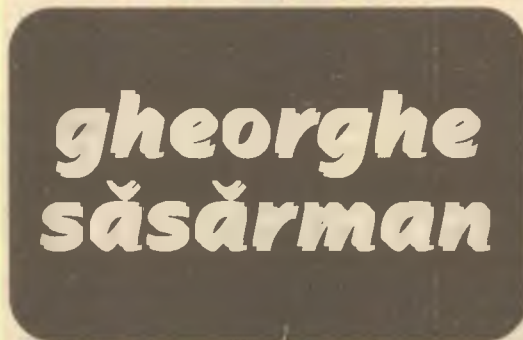
Cluj, 9 aprilie. În pofida recentului acord de încetare a focului, unitățile de artilerie grea de pe Cetățuie ale Federației au bombardat din nou catedrala ortodoxă precum și cartierele Gheorghieni și Mănăștur, provocând mari pagube materiale și numeroase victime în rândul populației civile. Martorii oculari vorbesc de un adevărat măcel, în care n-au fost cruțate nici măcar closetele publice. În replică, trupele Regatului Mioritic au lansat de pe Feleac peste douăzeci de rachete de tip Horia, Cloșca și Crișan asupra Pieței Libertății, incendiind catedrala romano-catolică și palatul Bánffy. Reluarea ostilităților pare să fi fost pricinuită de o nouă tentativă – eșuată – de a arunca în aer statuia evestră a lui Matei Corvin, tentativă atribuită de purtătorul de cuvânt al Federației unui grup de fanatici ortodocși. Regatul Mioritic acuză la rândul lui Federația că ar fi trimis o echipă de teroriști în Piața Victoriei, cu misiunea de a distruge monumentul triumfal al lui Avram Iancu, inaugurat de primărie în așa-zisa perioadă funariotă. (*France Presse*)

Strict secret. Personalul consulatelor noastre de la Chișinău și Iași va urmări în permanență

stimularea pe toată căile a tendințelor de unificare a celor două provincii moldovenești și de emancipare a lor deplină de sub tutela Bucureștiului. Conform prevederilor noastre, într-un viitor nu prea depărtat, prin unirea acestora urmează să ia naștere un stat purtând pur și simplu numele de *Moldova*, membru cu drepturi depline al Comunității Statelor Independente, și care trebuie împiedicat în orice caz să intre în sfera de influență a Ucrainei.

Un tratat de prietenie și câteva baze militare vor fi, pe lângă scrierea chirilică și rusa ca limbă oficială de stat, prețul cerut *Moldovei* pentru sprijinul nostru în redobândirea nordului Bucovinei și a județelor sudice, până la Dunăre și Marea Neagră – eventual în schimbul Transnistriei. Tratatul va prevedea staționarea de trupe terestre, de unități navale, de aviație și de rachete, inclusiv focoase nucleare. Restabilită în granițele ei istorice, Moldova va juca în sistemul alianțelor noastre strategice rolul unui cap de pod, al unui pion avansat spre centrul Europei, de unde vom putea ține în șah întregul pact nord-atlantic. (Din *Circulara internă 777/2041* a Ministerului de Externe al Rusiei.)

Ancheta asupra lagărelor de concentrare și de exterminare de pe teritoriul controlat de trupele Țării Banatului a fost întreruptă fără a se putea ajunge la rezultate concludente. Știrile cu privire la

o masivă colonizare a regiunii cu familii provenind din Serbia și Muntenegru n-au putut fi deocamdată confirmate. Există indicii asupra unor măsuri de expulzare a populației nesârbești, fără să se poată preciza totuși dacă o parte dintre cei vizați – mai ales bărbați și tineri apti pentru serviciul militar – ar fi fost într-adevăr transportați în lagăre. Trei membri ai Comisiei au primit aprobarea de a vizita unul dintre presupusele lagăre de exterminare, situat lângă Jimbolia, dar la data descinderii nu se afla acolo decât o echipă de deratizare. Conform declarației unor reprezentanți ai oficialităților locale, lagărul ar fi destinat exclusiv adăpostirii familiilor silite să-și părăsească vremelnice locuințele din pricina unor operațiuni militare; știrile despre execuții în masă și gropi comune în care ar zace sute de cadavre ar fi – după aceeași sursă – scorneli răuvoitoare, menite să compromită politica realistă și constructivă a guvernului bănățean. (Din *Raportul preliminar al Comisiei Internaționale a Crucii Roșii*.)

Țaratul Transdanubian există și va exista, se spune într-o proclamație a celui mai nou suveran european, Asam al IV-lea, proclamație remisă redacției prin intermediul corespondentului nostru special din Giurgiu. Ca vrednici urmași de sânge și de spirit ai tracilor de pe ambele maluri dunărene, bulgarii și numai ei au moștenit dreptul sacrosanct de a stăpâni deopotrivă Balcanii și Carpații. Dacă vitregia istoriei ne-a împiedicat – în rânduri repetate – să ne împlinim menirea, astăzi a sosit ceasul măreț la care atâtea generații au visat! Și nu

suntem puțini: supușii noștri potențiali își strărândurile nu numai la Sofia și Varna, la Plovdiv, Rusciuc, ci și la București și Craiova, la Slatina, Caracal. Iar dacă Țaratul nu figurează încă pe ni o hartă, mâine nu numai geografia, ci și istoria Europei va fi nevoită să ne acorde locul care ni e cuvine... (Știre publicată pe pagina întâi a ziarul sofiot *Vitoșa News*.)

– Ne puteți preciza țelurile noii asociații, cărei constituire a fost anunțată ieri concomitent Hermannstadt (numele german al Sibiului – n.r.) și Heilbronn?

– Bineînțeles, surăde Michael Paulir purtătorul de cuvânt al *Comitetului pentru recolonizarea Ardealului*. Sașii de pretutindeni mai pot accepta să tot privească pasivi cu plaiurile lor strămoșești sunt revendicate ba de unii, ba de alții, în baza unor justificări rizibile și de-a dreptul fanteziste. Cele peste trei sute de foste comunități germane din Transilvania, pe care comitetul nostru le reprezintă, și-au propus întemeieze o asociație pentru promovarea militanță a culturii săsești.

– Vă aflați încă în faza declarațiilor de intenție sau aveți și un program de acțiune, cu măsuri concrete și termene precise?

– Istoria oficială a Ardealului, scrisă la Budapesta sau la București, a falsificat sistematic adevărul în privința colonizării săsești. S-a trecut de tot sub tăcere contribuția multiseclară populației germane la propășirea pe toate planurile a acestui ținut care, înainte de venirea coloniștilor era acoperit pe de-a întregul de codri. Este de sine înțeles că programul nostru nu se rezumă la acțiuni pur academice, de rectificarea istoriografiei.

– Preconizați cumva instituirea unei autonomii teritoriale?

– Numai sașii au căderea de a guverna ținutul străjuit de cele șapte burguri (în original, *Seiburg* – n.n.), de biserici fortificate și de cetăți țărănești, pe care străbunii lor l-au adus la înflorire cu sudoarea frunții și l-au apărat cu prețul sângelui.

– Se obișnuiește adeseori că familiile germane din Ardeal se pot număra azi pe degete...

– Dacă generația bunicilor noștri a fost silită să-și părăsească vatra, de altfel în circumstanțe istorice binecunoscute, țelul nostru este să face joncțiunea cu tradiția. Ce poate însemna întreruperea de câteva decenii pentru o istorie cva milenară?

(Interviu difuzat de postul de televiziune *Bayerischer Rundfunk* și publicat ulterior în ziarul *Tribuna Sibiului*)

– Stimați telespectatori, retransmitem acum cererea generală senzaționalul nostru reportaj dedicat unei unități antrenate să opereze în adâncul teritoriului inamic.

Fața oacheșă a crainicei se estompează treptat și dispăre. Pe fundalul sonor al marșului triumfal din Aida este proiectat pe ecran generic *Jurnalului de front*. Acordurile eroice continuă, timp ce obiectivul camerei de luat vederi îi aduce în prim-plan pe luptătorii unei companii de elită: chipuri de escroci și trișori, potlogari unși cu toalete alifilii, tâlhari de drumul mare sau experți în găinării mai mărunte, borfași de rând, manglit de ocazie sau cerșetori profesioniști. Fiecare costumat după cum o cere specificul branșei, în cu greu s-ar putea crede că e vorba de o unitate militară. Individizii pâlăvrăgesc în gura mare, anu se văd nicăieri, de aliniere nici pomeneală, iar în viața unui colonel – care poartă la rândul lui destul de lejer uniforma armatei imperiale nimeni nu se prea sinchisește.

– Măi labagiilor, îi cheamă colonelul la ordine mai lăsați vrăjeala și holbați-vă moacele încoace Neamul nostru...

Mario Vargas Llosa:

«NU AFIRM CĂ SUNT MEREU VICTIM

de CARLOS SEMPRUN MAURA

Mario a fost cel care a amintit această povestire într-o dimineață friguroasă, la cafeneaua Flora. Ne jucaserăm de-a v-ați ascunselea timp de trei luni și nu exista vreo posibilitate de a ne fixa o întâlnire, astfel că am sfârșit prin a-mi spune că, având în vedere că toată lumea trece pe la Paris, îl voi aștepta aici. Și chiar așa s-a întâmplat. L-am întrebat, de la bun început, cum și când reușește să scrie, deoarece călătoria tot timpul.

– La Londra, mi-a spus. La Londra. Acolo mă închid pentru a scrie. Este un oraș ideal pentru a lucra, însă, e adevărat, scriu și în timpul călătoriilor mele. De fapt, pot scrie oriunde mă aflu.

Îl întreb apoi ce anume scrie.

– Scriu un eseu despre José María Arguedas, un scriitor peruan destul de interesant. Mă preocupă, de exemplu, romanul său „Fluviile adânci”; Arguedas este un „caz”, pentru că de mic copil, din motive familiale, i-a fost dat să trăiască într-o comunitate indigenă. Tatăl lui îl luase de acolo când el avea șaptesprezece ani și această dublă experiență este cea care mi se pare interesantă pentru a putea vorbi despre indigenism. El a scris mult asupra acestei teme și a publicat lucruri foarte valoroase, dar în opera lui există și destule pagini demagogice. Pentru că o anumită apărare a indigenismului, prin negarea radicală a modernității, poate duce, și așa se întâmplă de fapt, la excluderea și la extincția indigenilor.

– Și, afară de acest eseu, despre spinoasa problemă a „indigenismului” mai ai vreun proiect de roman?

– Proiecte mai multe! De exemplu, pregătesc un roman despre Flora Tristan. Este o femeie pasionantă care reflectă multe din iluziile revoluționare ale secolului XIX. Însăși viața ei este un roman. Ea a trecut prin întregul evantai al utopiilor socialiste ale secolului nouăsprezece și s-a războit cu întreaga lume. Ea a fost o femeie cu adevărat revoltată.

– Flora Tristan este prezentată uneori și ca o precursoră a feminismului.

– Avea și ceva din asta, într-adevăr.

(Îmi zic că trăim timpuri curioase în care scriitorii așa-zisi „angajați” se complac, unul după altul, în a scrie orice la „repezeală”, în timp ce „rengații”, ca Mario, continuă să scrie despre realitatea socială, fiecare, desigur, în felul său. Și îmi mai spun că, pentru unii, o dată cu dărâmare „Zidului”, s-au prăbușit toate legăturile pe care le aveau, și relatările lor au făcut o regresie, în timp ce, pentru ceilalți, această dărâmare a „Zidului” constituie o formidabilă momeală pentru a urmări ceva ce s-ar putea defini ca adevăr și libertate.)

Când ne-am văzut la Paris, Mario era la curent cu polemica de fiecare dată mai generalizată în jurul premiilor literare. La început, și ca totdeauna cu perfidie, l-am întrebat de ce i s-a dat premiul Comillas lui Manuel Azcarate.

– Nu, nu am citit cartea. Însă mi s-a spus că nu era stalinist...

– Ba, este. Este stalinist, însă destul de lipsit de putere, e clar.

– Dacă este așa, atunci demisionez din juriul premierului Comillas!

(Curios juriu și curios premiu. Un prieten intim al editorului Tusquets m-a asigurat că lui Javier Pradera, președintele juriului, nu-i plăcuse cartea, dar că spune exact contrariul. Asta este însă ceva

obișnuit la el –, că Antonio Lopez, reprezentant editurii, votase împotriva, că Beatriz de Maur directoarea, nu citise romanul – se pare că, ultimul timp, nu citește cărți politice – și că Mario, cel mai ilustru membru al juriului recunoaște că nu a citit-o nici el. Atunci, cine oferit premiul? Fantoma lui Stalin?)

– Nu voi fi ipocrit în chestia asta a premiilor literare – spune Mario –, pentru faptul că eu a acceptat multe, nu mă pot declara „împotriva lor”. Acum, da, poate fi foarte periculos pentru scriitorii care scriu cu scopul de a obține unul sau altul dintre premii. Însă dacă scrii ceva ce ți se pare important, urgent și necesar, și apoi primești și un premiu, este ceva uimitor! Asta îți măgulește vanitatea (răsete), iar în plan financiar poate interesant...

Convorbirea noastră asupra premiilor izbucnit nu numai datorită polemicii în jurul premiilor Cervantes și Planeta (el le-a primit amândouă), ci și pentru că amândoi am văzut emisiune la televiziunea franceză în jurul premiului Goncourt, în care invitatul de onoare era William Styron, care se declarase categoric împotriva premiilor. Când l-am întrebat dacă ciuda a toate nu i-ar face plăcere să primească Nobel-ul, a răspuns: „Categoric: NU. Este premiu politic și geografic, care nu are nimic de face cu literatura”.

Două invitații au motivat voiajul lui Mario Paris, în afară de dragostea lui pentru acest oraș unde îi place să revină ori de câte ori poate. Sosire, vremea mi s-a părut îngrozitoare, o burnă care te face să visezi nesfârșitele plaje mediteraneene, iar el, pe bulevardul Saint Germain, zâmbea fericit: „Ce oraș minunat al Paris, nu-i așa? El era invitat să participe la emisiune despre Taslima Nashreen, scriitoarea din Bangladesh condamnată la moarte de integristii musulmani. Nashreen a fost tot timpul plină de curaj și modestă, spunând lucruri simple fundamentale. Lui Mario îi atrăsese atenția Rașid Budjedra, romancierul algerian condamnat de asemenea la moarte de fundamentalisti, pentru că scrie în franceză și este un antiintegrist radical uneori opus puterii militare. „Trăiește în Algeria iese doar pentru a aduce mărfurile sale. El și soția lui își riscă viața în orice clipă”. Mario admira curajul acestui pumn de algerieni în lupta pentru libertate. Tema emisiunii era represiunea împotriva intelectualilor și apărarea libertății de expresie; cu această ocazie, Mario s-a solidarizat total cu cei prezenți în privința subiectului, la fel cu Rush – absent –, al cărui nume a fost evocat desigur, dar Llosa a adăugat ceva ce mi se pare foarte adevărat:

– Nu afirm că toți intelectualii sunt mereu victime ale represiunii, că toți luptă și au luptat pentru democrație și libertatea de exprimare. E fals. Mulți, foarte mulți, l-au adulat, ieri, pe Stalin și au fost complicii totalitarismului. Și, chiar și „chez moi”, în America Latină, un nesfârșit număr de scriitori îl preamăresc pe Fidel Castro, care și este un tiran.

Jean Daniel devenise palid și se grăbi să afirme că era „corect politic” a-l sprijini pe Castro în începuturile lui. Acest Jean Daniel, director al

„Cum eu mi-am petrecut viața în cafenele – ne spune Carlos Semprun Maura, care i-a luat interviul de mai jos lui Mario Vargas Llosa –, nu este de mirare că, atunci când îl revăd pe Llosa, după câțiva ani, la celebra cafenea Flore din Paris, prima mea amintire despre această cafenea nocturnă din strada Lincoln, de lângă Champs Elisées, să fie cea de la începutul anilor șaiszeci, când la ora două sau trei dimineața păraseam împreună, pentru o clipă, studiourile de la radio pentru a conversa despre viitorul lumii. În acele ore ale dimineții, în cafeneaua aceea anonimă, se aflau un gazetar radiofonist, la fel ca și noi, un alcoolic singuratic și melancolic, precum și grupulețe de prostituate azvârlugi, care, ținând seama de «standing»-ul cartierului, erau, în general, tinere și frumoase. Pentru că, și în prostituție există clase. Lui Mario îi plăcea argoul lor parizian. Acolo a fost, cred, locul unde i-am cerut, având în vedere că el avea în programul de vacanță vizitarea cu automobilul, a coastelor Mediteraneene, să treacă și prin localitatea Alhama (provincia Murcia, Spania), și să-l viziteze pe Julio Ceron ce se afla în «arest la domiciliu», pentru a-l întreba dacă este de acord să fie scos ilegal din Spania. Ceron refuzaze și cred că a avut dreptate.”

geo vasile

Cu inima-n aurul nimbului

Presaiți între foile cărții,
verbine,
o boare de verb dăinuind,
o fantasmă suntem a miresmei,
divine,
ce-am fi fost nefiind.

Vesperali maiestuoși pieritori
– scenarii sângerii ale toamnei –
surghiunite suspine, comori
pălăind în spinii coroanei.

Vicoliti prin genunile firii
arse de patima timpului,
înaintăm hieratici ca mirii
cu inima-n aurul nimbului

Pururea spun, m-așteaptă aventura

Nici așteptat
nici pe nepusă masă
m-am întors
apt să mă pierd în nuanțele
eternului repertor al iluziilor
să dau un înțeles geniului adoptiv
și piept să țin apelor timpului
dându-mi inima înapoi
spre clipa eresului;
pururea spun, m-așteaptă aventura
dârză și obstinată
mult mai mult decât viața...

Amăgit ani în șir de cinovnicii artelor

În negura coridoarelor licărește
sufletul copilului mândru
amăgit ani în șir de cinovnicii artelor
ce dădeau din cap, da, da, ca mulțimea
furnicilor în jurul păsărilor moarte
pe-aleea catedralei scufundate
În sfârșit, frumusețea
topește uși ferecate
dar lanțul fantomelor i se strânge
în jurul castelor tâmpel...

Înainte de cules,
tu și cu mine trebuie
să ne risipim într-o infinitate
a apelor sortite să înghețe

Horoscop

Prezentul tău dovedind
un trecut arzător
pe un rug viitor
pe ispите mai mult
decât pe bune vestiri
îți clădești edificiul obscur
al petrecerii
pe iluzia vieții eroilor
corectate de moarte

Te credeai o navă amiral

Te credeai o navă amiral,
ești o plută de bușteni în vârtoare
Te credeai făt-frumos cel fără de moarte,
ești un desen animat din mulțime
Te credeai pepită de aur,

ești o piatră în drum, cenușie
Te credeai săgeata piramidei,
ești nisipul deșertului

În raze reci de pin

Al mării aspru gând
Etern legământ
În raze reci de pin
Să-mi înfășoare lin
În dulce refugiu
Suav ca un giulgiu
A frunții prihană
Și arderea-mi vană,
Să uit că pierd sânge
Când zidul mă strânge

Nici o investiție

Columbă a cerului,
cuibărește-te
în pleata bătrânului
în ochii topiți ai bolnavului
călătorind împotriva destinului.
Nici o investiție pentru noi,
comici și prizonieri
ai citatelor.

Subita boltă genetică

Bolnavi pe valurile timpului
atotcurgător
noi nu-i știm nici izvorul
nici marea;
se scutură anii de noi
cum teii își scutură floarea.

Spre-a uita cine suntem, unde sfârșim
pretutindeni, îndârjiți ne izbim
de iubita boltă genetică
– cremene vie, magnetică –
ne izbim de elipsa fierbinte
– al nostru pământ și părinte –
orbi ne izbim de zidul armonic
de zidul de carne încins
– raiul nostru rupt din apocalips

Noi suntem rodul propriei închipuirii

Ecranul unui cuget împăcat
afișează mereu mulțumire
în timp ce deznădejdea ne distribuie
în rolul de ași și satiri
în comedia erorilor:
noi suntem rodul propriei închipuirii
gata să se sufoce
sub masca-n care cred
ceilalți...

Printre-ale iubirii cortine

Printre-ale iubirii cortine
printre-ale scenei schimbări

neconținute
fiecare-și ridică fața
de-actor înnebunit
chiar aceea
a neputinței
de-a se vedea
murind...

Un rug va primeni banchetul

Aici se creează viitorul
în această celebră-nfundătură
de negații și resturi
„natura din noi
dinlăuntru ne roade”
Un rug va primeni banchetul
și lumea țelurilor se va pierde:
își vor aprinde licuricii
candela de veghe

Bea tot paharul nădejdi

Distribuit între comandamente
de ani și ani spui nu a fost nu există
duhul eliberării
te-a priponit greșit
ci tu demonstrează-i
mușcă zăbala
mestecă drojdia gheizerului tot veninul
bea tot paharul nădejdi tu
doar tu știi acest fel de a fi
al sincerității
și roagă-te pentru cei singuri
(nasul le-atinge bărbia)
pentru smintiți și pentru tine
(mintea pustiiță de inimă)
și chiar pentru ei,
schilozii din spatele geamului...

**Dar tu ești frumoasă
vei muri pentru mine o umbră rămâi
și eu pentru tine atunci.**

În noi bate o inimă, a doua

Se prea poate să biruie
credința credincioșilor ce reproduc
bucuria, zborul gândului, propășirea
l'amour à tout prix, tot tacâmul...
Măcar tu, nu pleca: frumusețea ta, doamnă,
o-ntrece pe-a turmei deși totul e limpede
și nimic înafara iubirii fără pereche
a clișeele noastre nu-i greu...

Adie vântul în calea lactee, ascultă,
în noi bate o inimă, a doua!

Distihuri memorabile

Omul e puternic dacă expiază
legământul silnic nupțiala rază

Urlă cămătarul numere-n Ninive
viermele și roza se hrănesc cu țigve

Timpul din sonete muzică-i de vrem
steaua-i sus răsare peste Bethleem.

Circumcisa plajei principessa scenei
marmură pe coapse, buzele Elenei

Oasele-s pictate de seismul cronic
solul înfloririi ochiul cosmicronic

Retezații lauri capricornu-i paște
de plăcerea lumii când sărută moaște

Necuratul surpă rugul sfânt al minții
sufletul se stinge viscolesc arginții.

ALTE VERSURI DE PĂPĂDIE

de AL. CISTELECAN

Ți se face de-a dreptul milă de bieți poeți ca Eminescu sau Blaga când auzi, din gura vreunui Ion Popa Argeșanu, de ce e în stare să scrie precum Cristina Onofre: „Poezia Cristinei Onofre, aripă de înger, trece dincolo de percepția noastră a existenței primordiale“. Dumnezeu, se întreba cu spaimă orice cititor, dar până unde poate ajunge această poetă? Asistă și ea la Geneză sau se întrebă dacă chiar în eternitatea de dinaintea creației? Nu, stimați cititori, nu vă fie frică, poeta merge chiar până unde o trage de mână creatorul. Ba din contră, abia dacă îndrăznește să scrie din casă și să cânte și altceva decât niște cântecuri domestice, subțiate în prețiozități. Atât **„Istoria de ceai“** (Editura EXAS, Pitești, 1993), și **„Între vitralii“** (aceeași editură, 1994) sunt volume cu versuri delicate, inconsistente și pline de aripă ca o păpădie, tipice pentru sârghiștii de a se lăsa în voia vântului și de a se lăsa în voia sugestivității fulgurante.

Nu mai mult decât niște fulgurații smălțuite sunt versurile primului volum, mai consecvent în scrierile sale și punând aproape toată diligența în scrierea unor imagini matinale, fie că acestea se nasc dintr-o limpiditate înduioșată („apare/ plângerea/ plângere de rouă/ frunze/ pe amândouă/ părțile drumului“), fie că îndrăznesc să atingă, cu simplitate, limita propriei confuzii, cu speranța că au dat naștere un sambure de sugestivitate intraductibilă precum născut/ plânge/ jumătate culoare“ etc.). Ca în limbajul vaporos, și poezia Cristinei Onofre are o bogăție bovarismului limbajului consistent, încercând să scrie din propria condiție strict prețioasă într-un limbaj dramatic și recurgând pentru asta la emfaze. Aripioarele sugestivității se aruncă atunci vorbe

late, producătoare prin ele însele de problematică și de tensiune. Rezultatele sunt, de regulă, eminente stridente sau bombasticisme rezolute: „călugări cu lanțuri/ de foc peste gând/ jerbe de aripi/ peste cuvânt/ palmă păcatului/ întinsă spre cer/ dă iertarea aerului“ (**Lanțuri de foc**).

Același bovarism dramaticoidal altoie pe aceeași sintaxă fragilă domină, firește, și al doilea volum, doar că aici Cristina Onofre se bizuie pe el cu mai multă îndrăzneală: „Moleculele/ disperării/ alunecă/ înverzind/ durerea tropicală –/ întoarcerea sinelui în carapace“ (**Reincarnare**). Voind să-și evalueze condiția strict fulgurantă a imaginației, poeta se avântă de câteva ori într-un discurs mai lăbărțat, gâfâind printre prețiozități, radicale și un limbaj cu nostalgia concreteței: „se spală pe față viorile –/ noapte a tiparelor/ imnul încolăcit/ al coloanelor carnale/ coboară pe pământul proaspăt/ ca un homar răzvrătit/ iubirea/ se rostogolește/ pe toate părțile/ înainte de a muri/ disperarea alunecă/ înverzind durerea tropicală/ capcana îi pânzește între degete/ întârzierea sunetelor/ căzute din copaci de wolfram“ (**Viorile carnale**). Reluarea unor imagini, după cum se vede și din citatele de mai sus, e semnul unei limite imaginative, Cristina Onofre neavând o imaginație prea prodigioasă. Când se ține pe linia strictă a prețiozității, a limbajului dispus să îmbălsămeze realitatea în suavități, Cristina Onofre se află mai aproape de propria acuratețe, dar când o ia spre limbajul tensionat sau când importă un lexic agravant, ea sare direct în prăpastia bombasticismelor.

VORBIREA METAFORICĂ

de CLAUDIA ENE

Deși ne-am așteptat ca limbajul politic să fie asociat cu stilul juridico-administrativ – mai neutru, mai exact, mai lipsit de reflexivitate – cu care prezintă asemănări cel puțin în ceea ce privește vocabularul, acest tip de limbaj apare mai degrabă ca un amestec de stiluri, unde deseori predomină cel beletristic. Ca atare, se pot întâlni foarte multe texte sau discursuri politice în care accentul nu cade pe ceea ce se spune, ci pe felul de a spune. În astfel de cazuri, intenția autorului nu pare să fie atât transmiterea simplă a unui mesaj, cât exprimarea unui mod de a fi și de a simți. Cu alte cuvinte, ca și în stilul beletristic, cel care emite mesajul ține mai mult să se comunice decât să comunice și poate de aceea, în discursurile contemporane, vorbirea metaforică se află la loc de cinste. Preferința pentru comunicarea figurată se vedește cu deosebire în textele concepute spre a fi rostite, al căror scop imediat este convingerea destinatarului, cum e cazul cu cea mai mare parte a celor cuprinse în volumul „România încotro?“. Deseori autorul acestora găsește potrivit să se exprime metaforic, în enunțuri precum cele ce urmează: „Astfel, rădăcina istorică a aplecării spre nevoile sociale, care a dat naștere ideii de majoritate cetățenească, continuă să producă și astăzi vlăstare“ (Petre Roman, „România încotro?“, București, Fundația pentru Studii Politice „Ion Aurel Stoica“, p. 27); „Sacrificiul a insuflat și aprins focul sfânt al mâniei poporului“ (ibid. p. 35); „Această gândire (totalitară – n.m) ar fi putut să fie ca un saltimbanc ce provoacă râsul sănătos al mulțimii. Ar fi trebuit să fie ca un lup turbat ucis de bătele infinitele vegheri ale ciobanilor Mioriței. N-a fost să fie așa de simplu. A fost o construcție pe care au durat-o pe trupul țării și pe umerii poporului (...)“ (idem). După cum se poate observa, în aceste contexte există foarte puține indicii că avem de-a face cu un discurs politic; câțiva termeni (**istoric, nevoi sociale, majoritate cetățenească, popor**) și sensurile enunțurilor, care trimit la două idei politice, de democrație și comunism (gândire totalitară). În rest, rădăcini, vlăstare, focuri sfinte, saltimbanci, lupi turbați, băte, infinite vegheri și nelipsitul cioban al Mioriței, aici multiplicat. Firește că totul se poate explica prin dorința autorului de a se exprima cât mai plastic, pentru a-și convinge auditoriul, dar ce va înțelege acesta din urmă din pretențioasa figură de stil cu lupul turbat? Literal, ar putea deduce că există o oaie și mai mulți ciobani, ale căror vegheri au niște băte cu careucid un lup turbat. Până la urmă ar înțelege chiar și cum e cu oaia, cu ciobanii și cu lupul turbat, dar cu siguranță îi va fi mai greu să-și dea seama cum e cu bătele vegherilor.

1) Silvia Obreja sau poezia cu mărgele în inima Transilvaniei, la Târgu Mureș.

2) Din „Strigătul tăcerii“ (1974) se iscă verbul lui Valentin Deșliu.

3) La un pahar de vorbă, Ion Băieșu încearcă să-i ducă cu „Preșul“ (1972) pe Florin Pucă și Damian Necula.

AVERTISMENT!

Ceea ce bănuiam s-a întâmplat. O instituție haotică și discreționară, RODIPET (sub supraveghere guvernamentală - deh, suntem doar în an electoral!), refuză să mai distribuie unele reviste literare, sub pretexte pur pecuniare. Ca și cum cultura n-ar oferi unei națiuni, și așa aflată în derivă, destule câștiguri spirituale, evaluate, în timp, cu mult peste bancnotele devalorizate la care râvnește domnul Șerban Rădulescu, directorul general al faimoasei instituții. Așadar, cititorii din provincie (bucureștenii și abonații au totuși o șansă) îl pot suna pe domnul mai sus pomenit, la numărul de telefon 222.41.26, pentru a cere lămuriri suplimentare. În ceea ce ne privește, diligențele noastre au rămas, deocamdată, fără succes.

O consolare tot avem: politicienii trec, cultura rămâne!